

Småbruk i Maridalen, Oslo.

(Innrykket av Den norske Hypotekforening for 2^{den} prioritets pantelaan).

Ny naturvernlov.

I november 1967 kunne Norges Naturvernforbunds lovkomité legge fram sitt forslag om de krav som må stilles til ny naturvernlov. Med dette forslaget som grunnlag tok Naturvernrådet straks opp arbeidet med utkast til ny lov om naturvern. Innen Naturvernrådet ble det nedsatt et spesielt utvalg til å ta seg av saken. Utvalget har bestått av professor Olav Gjærevoll (formann), professor Anders Hagen og dosent Erik Langdalen. Naturverninspektør Kristen Krogh har vært utvalgets sekretær, og konsulent Sigmund Huse kontaktsmann med Administrasjonen for friluftsliv og naturvern.

Utvalget har arbeidet beundringsverdig raskt. Allerede i mai i år kunne det legge fram sin innstilling, som nå foreligger trykt. Av vesentlig nytt kan nevnes at Naturvernrådet foreslår en formålsparagraf som fastslår at naturen er en nasjonalverdi som må vernes, og at enhver har plikt til å vise varsomhet og hensyn i sin omgang med naturen. Videre legger utkastet stor vekt på vern om naturmiljøet og landskapsbildet, og det inneholder bestemmelser om ferdsel i naturen og begrensning av adgangen til å bruke motoriserte fremkomstmidler utenfor vei. Når det gjelder fredning av områder opererer innstillingen med fire kategorier, nasjonalparker, landskapsvernområder, naturreservater og naturminner. Det prinsipielt nye her er landskapsvernområdet, som f. eks. kan omfatte et særpreget kulturlandskap, der økonomisk utnyttelse av naturen kan finne sted så lenge selve landskapsbildet bevares.

En god, moderne lov er av fundamental betydning for det videre arbeide med naturvernet her i landet. Naturvernrådets innstilling gir håp om at vi virkelig vil få en god lov — hvis bare den videre behandlingen av innstillingen blir rask nok, og hvis bare ikke snevre særinteresser makter å gjøre seg altfor sterkt gjeldende før vår nye naturvernlov er endelig vedtatt.

NORGES NATURVERNFORBUND

Akersgt. 63 — Oslo 1
 Telefon 33 79 32 og 33 52 57
 Postgiro nr. 9460
 Bankgiro nr. 6001.05.70835
 Generalsekretær
 Magne Midttun
 Kontorsjef
 Roar Sæther
 Trykt hos Grøndahl & Søn
 på Norcote papir fra
 Saugbrugsforeningen

NORSK NATUR

Utkommer 4 ganger årlig
 Redaksjonskomite: Edvard
 K. Barth, Bjørn Bjørnsrud,
 Knut Ove Hillestad og
 redaktøren
 Abonnement kr. 20 pr. år
 Medlemskap kr. 15 pr. år
 inkluderer abonnement
 Annonser: Folder med alle
 opplysninger på forlangende

AV INNHOLDET

Øraområdet	70
Hardangervidda og Vøringfossen	76
Staten møter sin egen lov	79
Er ulven farlig for mennesker	82
Femundsaken	87
«Natur og Ungdom»	90
Fredninger	92
Isbjørnjakten	92
NNV's landsmøte	94
NNV's vedtekter	100
Plast langs strendene	104

Overblikk over Øraområdet fra Hestholmen mot Fredrikstad. Foto Birger Alfred Andersen.

ØRAOMRÅDET

— ET STYKKE VERDIFULL ØSTLANDSNATUR I FARESONEN

AV BIRGER ALFRED ANDERSEN OG GUNNAR LID

PRESENTASJON AV OMRÅDET

Like sør for Fredrikstad ved Glommans østre utløp ligger Øraområdet. I det ca. 11 km² store området som begrenses av den stiplede linje på kartet, har vi siden 1966 drevet biologiske registreringer.

Rik tilførsel av ferskvann og slam fra Glomma har ført til at det her er dannet et grunt, næringsrikt brakkvannsområde som det trolig ikke finnes maken til i vårt land. Hele området har et eutroft preg med frodig sivskogvegetasjon, for det meste bestående av takerør og lyssiv. I det

grunneste området er hjertetjønnaks den dominerende vannplante.

Innen området er det en dypere renne, Tammarrenna, med maksimaldyp på 25 m. Saltholdigheten er her mye høyere enn i de grunneste deler, noe som gir seg utslag i en mer marin flora og fauna. Således forekommer i denne dypere renne blant annet sagtang og blæretang, og marine dyr som blåskjell, kongsnegl, sjøpinnsvin, slangestjerner, strandkrabbe og flere mindre krepsdyrarter.

Den vestre delen av området grenser ut mot skipsleden inn til Fredrik-

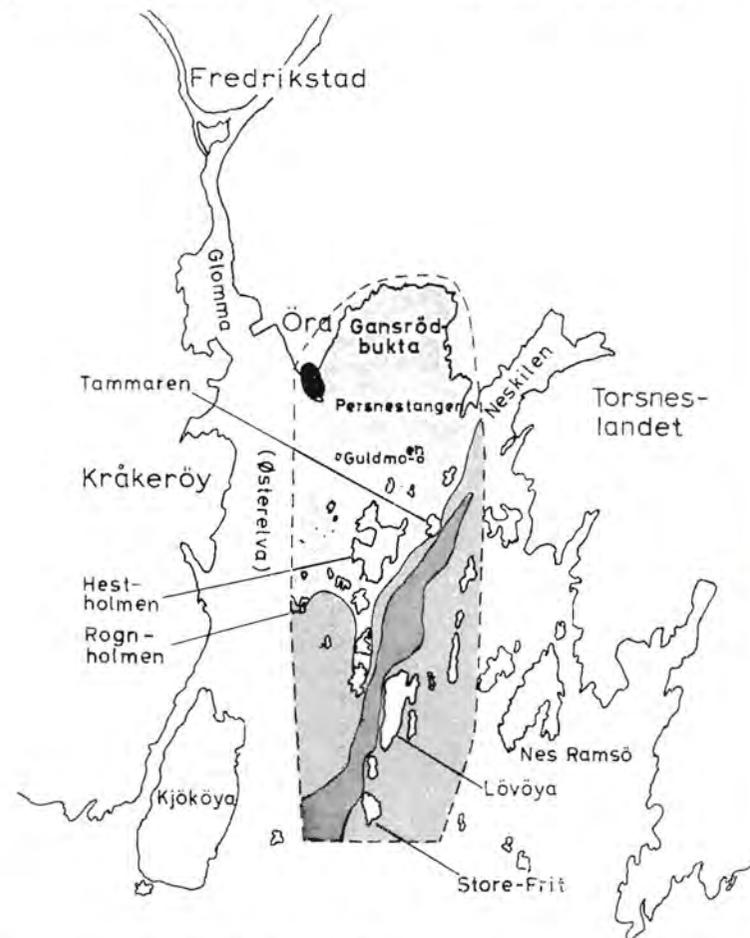
stad. I området ligger flere større og mindre øyer og holmer med Hestholmen som den sentrale og største.

Små tregrupper bestående av einer, stad. I området ligger flere større og mindre øyer og holmer med Hestholmen. Av øyene har Hestholmen den mest varierte landskapstype med myrområder, sumpig grasmark, tette einerkratt og store takerørfelt. På denne øya finnes det også flere smådammer,

hvorav de fleste er granatkratere etter militære øvelsesskytinger.

Eiendomsforhold og utnyttelse

De indre deler av området har lenge vært i Fredrikstad kommunes eie, mens flere av øyene utenfor har vært på private hender. I den senere tid har kommunen gått til innkjøp av øyene sørover til Store-Frit, og fra 1. januar 1968 har den overtatt hele

Øraområdet med tilgrensende deler.

- Undersøkelsesområdet
- Særlig grunt område (1/2 - 1m)
- Grunt område (1 - ca. 5m)
- Dypere renne (ca. 5 - 25m)
- Søppelfylling

området innenfor den stiplede linje på oversiktskartet.

Det drives en ikke ubetydelig andejakt i området av Fredrikstad Jeger- og Fiskerforenings medlemmer og andre.

Militære avdelinger har skyteøvelser med enkelte av øyene i området som målfelt. Blant annet blir det to—tre ganger årlig skutt mot Hestholmen med bombekastere. På vår henvendelse til de militære myndigheter ble det presisert at de nødvendig ville fra-skrive seg retten til skyteøvelser i området.

I den senere tid har Øratangen i stadig tiltagende grad blitt benyttet som søppeltømmingsplass. Ved henvendelse til kommunen får vi opplyst at Øratangen nå er den eneste søppeltømmingsplass for hele Fredrikstad. Dessuten har også Borge

Parti av søppeltømmingsplassen på Øratangen. Et stort antall stør og andre fuglearter finner føde her vinterstid. Foto Birger Alfred Andersen.

kommune tillatelse til å tømme søppel der. Resultatet er at søppelfyllingene «eter seg» sakte men sikkert utover i den grunne Gansrødbukta. Årlig blir ca. 55 000 kbm. søppel tømt på Øratangen, herav 10 000 kbm. fra industrien. Man må her regne med en ikke ubetydelig forurensning av vannet samtidig som man har utslipp av avfallsprodukter fra industrien lenger opp langs Glomma.

Utbyggingsplaner

I en årrekke har Fredrikstad kommune hatt planer om å sikre seg området til kaianlegg og industriformål. Da kommunen nå har kjøpt hele området, må en vente en mer aktiv og realistisk planlegging. Det er nedsatt et Ørautvalg, og en regionalplan for hele området er det sannsynlige resultat av dets arbeid. Her må naturvern-

interesser så avgjort ha et ord med i laget.

På lengre sikt regner kommunen med å bygge et sammenhengende kaianlegg fra Øratangen til Rognholmen med påfølgende utfylling og tørrlegging av det grunne område østenfor.

Det er ikke mer enn et års tid siden diskusjonens bølger gikk høyt i Fredrikstad da kommunen sa seg villig til å gi Borregaardkonsernet tomt på Øratangen for bygging av en aluminium-fluorid fabrikk. Fra flere hold ble det pekt på faren for forurensning av både vannet (flussyre og gips som avfallsprodukter) og luften (røkplager). Disse fabrikkplanene er nå heldigvis definitivt skrinlagt.

BIOLOGISKE RESULTATER

Området er blitt besøkt i alle årets måneder, hyppigst i perioden april—september.

De foreløpige biologiske resultater er etter vårt synspunkt meget interessante. Det har vist seg at fuglelivet og fiskeforekomstene er av særlig interesse, og vi har derfor lagt hovedvekten på registrering av disse dyregrupper. Dessuten har vi registrert forekomsten av pattedyr, amfibier, i noe mindre grad hvirvelløse dyr og det dominerende plantedekke.

Fuglelivet

I alt er det registrert 137 forskjellige fuglearter i området, hvorav 38 er påvist rugende, 8 er sannsynligvis rugende, 44 blir observert regelmessig under vår- og høsttrekket, mens 47 er iaktatt kun av og til eller sjelden. Av mer spesielle hekkefugl kan nevnes toppdykker, stjertand (første hekkepåvisning ved kysten i Sør-Norge i dette århundre), brunnakke, knoppsvane (første hekkested i Norge), vannrikse, rapphøne, storspove, rød-

En 3—4 dager gammel storspoveunge, klekket på Hestholmen. Foto Gunnar Lid.

Nedenfor: Spissnutet frosk. Arten er relativt sjelden her til lands og finnes bare utbredt i Oslofjordområdet nedover mot Mandal. Foto Gunnar Lid.

Blandet fiskefangst ved Hestholmen. Ferskvannsfisk: Brasme, vederbuk og sik. Saltvannsfisk: Torsk og skrubbe. Foto Birger Alfred Andersen.

stilk (hele 15 par på et avgrenset område), sørlig myrsnipe (første hekkepåvisning på Østlandet), brushøns (sørligste hekkefunn på Østlandet), rørsanger og sørlig gulerle.

Det kan ellers fremheves at det er sett hele 22 arter andefugl og 23 arter vadefugl her. Området er uten tvil en betydningsfull raste- og furasjeringslokalitet for ande- og vadefugl under trekket. Videre er det også et ikke ubetydelig fjærfellingssområde for flere andearter. I fjærfellingstiden sees flokker hovedsaklig bestående av hannfugl av stökkender, gravender, brunnakker, krikkender og toppender.

Innen området har det på forsommeren vært sett opptil 42 knoppsvaner, de fleste trolig ikke kjønnsmodne individer. Det maksimale antall hekkende par av arten har vært tre. Av

toppdykker er det ved en anledning sett hele 20 eksemplarer, men også av denne arten hekker kun få par.

I vinterhalvåret kan store flokker av sangsvaner og ender iakttas i Øraområdet. Det er talt hele 365 overvintrende sangsvaner der ute.

Også relativt sjeldne fuglearter er observert innen området, som taffeland, knekkand, lappfiskand, svarthalespove, svømmesnipe, dvergmåke, rovtterne, snøugle, lappiplerke og lappspurv.

Fiskeforekomster

Fiskeforekomstene er blitt undersøkt ved egne garnsett og ved samtaler med yrkesfiskerne i området. Det er til nå registrert 52 arter fisk. Vår «fiskeliste» inneholder en artsrik sam-

menstning av ferskvanns- og saltvannsfisk. Generelt kan en si at fiskefaunaen minner en del om den man finner i Østersjøområdet. Av de påviste arter kan 19 betegnes som ferskvannsfisk, 4 er både ferskvanns- og saltvannsfisk, mens 29 arter er saltvannsfisk. Som eksempel på hva man kan få av fisk kan nevnes vår garnfangst en juninatt 1968. Garna inneholdt 266 fisk av følgende arter: Sik, gullbust, vederbuk, mort, brasme, abbor, gjørs, hork, ål, sild, torsk, ålekvabbe og skrubbe. I samme garn satt ferskvanns- og saltvannsfisk side om side.

Av ferskvannsfiskene er særlig karpefiskene godt representert, noe en også kunne vente da Glommavassdraget er vårt viktigste område for denne fiskefamilie. Innen området

Hettemåkene er en dominerende fugleart i Øraområdet. Foto Gunnar Lid.

drives det et betydelig fiske etter ål, abbor og torsk med ruser og bunn-garn.

De fleste ferskvannsfiskene opptrer hovedsaklig i tiden etter vårflommen i mai og til september. Vederbuk og sik finnes hele året, men i mindre antall om vinteren. I følge yrkesfiskerne blir ferskvannsfiskene ført ut i området med flomvannet, for så å gå opp i Glomma igjen i løpet av sensommeren og høsten.

I perioden oktober—mai dominerer saltvannsfiskene i hele området, mens de i de øvrige måneder hovedsaklig er å finne i den dypere og saltere Tammarrenna. Denne renna blir forøvrig av fiskerne kalt for «fiskedauen», fordi man her ofte finner døde ferskvannsfisk, som ikke har klart seg i det relativt salte vannet.

Andre dyregrupper

Av pattedyr er det en fast bestand av brun rotte, vånd og mink. Rev, grevling og hare er sett enkelte ganger, antageligvis individer som har kommet ut på øyene over isen i vintermånedene. En sjelden gang har det vært observert flaggermus, elg, oter og fjordsel.

Fire av Norges fem amfibier er påvist i området: Liten vannsalamander, padde, frosk og spissnutet forsk. Den sistnevnte art er relativt sjelden her til lands.

En del marine evertebrater er nevnt i innledningen av artikkelen. Det kan dessuten tilføyes at det er funnet mengder av døde østers og ved et tilfelle en strømdrevet lungemanet.

*

Som nevnt er Øraområdet velegnet som hekkelokalitet, raste- og fura-sjeringsplass og fjærfellingsområde for fugl. Det er videre et presumptivt etableringsområde for flere fuglearter på ekspansjon nordover.

Fiskefaunaen i dette etter norsk målestokk store brakkevannsområde er av helt spesiell karakter, i det man finner et artsrikt utvalg av både ferskvann- og saltvannsfisk.

Som en konklusjon kan man si at Øraområdet er en av de lokaliteter i Norge som det er av særlig vitenskapelig interesse å bevare. Det er imidlertid hevet over tvil at store økonomiske interesser knytter seg til de fremtidige planer for området. Med de tekniske hjelpemidler som står til rådighet i vår tid er det en relativt enkel sak å tørrlegge hele grunnvannsområdet. Man får likevel håpe at det også vil bli tatt naturvernmessige hensyn ved den fremtidige utnyttelse.

HARDANGERVIDDA OG VØRINGSFOSSEN

NATURVERNKRAV OM FORHÅNDS- UNDERSØKELSER

Den 21. mai i år presenterte NVE-Statskraftverkene planer om utbygging av en rekke vassdrag på Hardangervidda med sikte på kraftproduksjon.

Konsesjonssøknaden omfatter følgende vassdrag:

Eidfjord-verkene syd:

Veig, Erdalselv, Kinso og Opo.

Eidfjord-verkene nord:

Norrdøla, Austdøla, Sima og Bjor-eia.

Dessuten omfatter planene overføring av vann fra regulering i Numedalslågen.

Utbyggingsplanene er utarbeidet i flere alternativ med anbefaling av de alternativ konsesjonssøkeren anser gunstigst.

Som kjent inntar Vøringfossen i folks bevissthet en sentral plass i det problemkompleks kraftutbyggingen representerer. Konsesjonssøknaden gjelder en delvis utnyttelse av Vøringfossen med mulighet til å tappe vann fra Sysenvann for å opprettholde en minstevannføring i Vøringfossen på 12 m³/sek., 12 timer i døgnet i tidsrummet 1. juni—1. september. Dette alternativ er man kommet fram til etter vurderinger bl. a. av de modellforsøk som er foretatt ved Vassdrags- og havnelaboratoriet ved NTH.

Men reguleringsplanene griper inn også i en rekke andre naturforhold som fra et naturvernsynspunkt reduserer Vøringfossen til en riktignok viktig, men likevel en mindre del av problemkomplekset. For naturvernet er Hardangervidda unik. Med sine kulturminner, sin vilt- og fiskerikdom og sine muligheter til rekreasjon for en stadig økende befolkning inntar vidda en særstilling, ikke bare i norsk, men i europeisk sammenheng.

Det var derfor naturlig at Naturvernforbundets landsstyre i sitt første møte etter at konsesjonssøknaden forelå, drøftet saken og foreslo opprettelse av et eget «Hardangerviddeutvalg» som overfor myndighetene skal reise krav om at alle interesser som blir berørt av en ev. regulering må bli like grundig utredet som de rene kraft-interesser.

Den 7. juli i år arrangerte forbundet et møte på Fossli hotell ved Vøringfossen. Til stede var representanter for en rekke landsomfattende og lokale friluftsansjoner samt observatører fra offentlige og kommunale myndigheter. Overingeniør Mæhlum fra NVE-Statskraftverkene orienterte om reguleringsplanene, og det var korte foredrag av professor Rolf Vik, om vurdering av naturverdier og av professor Axel Sømme om naturver-

Vøringfossen. Foto Leif Hoel.

Bjoreia (til v.) og Veig faller ut i Eidfjordvatnet. Foto Leif Høel.

dienes tilgjengelighet. Den påfølgende debatt ga klart tilkjenne at det er en sterk opinion bak Norges Naturvernforbunds krav om bredere utredninger, og møtet sluttet opp om følgende kommuniké:

«Lov om vassdragsreguleringer av 14. des. 1917 nr. 17, § 8 lyder:

«Konsesjon til en vassdragsregulering, som medfører skade eller ulempe for almene eller private interesser, bør i alminnelighet bare gis, hvis denne skade eller ulempe må ansees for å være av mindre betydning i sammenlikning med de fordeler som reguleringen vil medføre, herved også tatt i betraktning

de påregnelige omkostninger ved gjennomførelsen av foretaket. Hensyn bør dessuten tas til andre skade- og nyttevirksomheter av samfunnsmessig betydning, således virkninger av samfunnsøkonomisk og næringsmessig karakter som reguleringen kan gi anledning til.

Blir en konsesjonssøknad avslått etter bestemmelsene i foregående ledd, kan konsesjonssøkeren kreve avgjørelsen forelagt for Stortinget.»

Den konsesjonssøknad som ble fremlagt av Statskraftverkene den 21. mai 1968 angående de såkalte Eidfjordverkene, er en ensidig teknisk vurdering av de muligheter som knyt-

STATEN MØTER SIN EGEN LOV

Etter Fosslimøtet 7. juli ga

Stavanger Aftenblad

på lederplass naturvernet sin fulle støtte. Bladets leder gjengis her i sin helhet.

Det møtet som Norges Naturvernforbund holdt i Hardanger i helgen, og den beslutning som der ble fattet, markerer et vendepunkt i drakampen mellom vannkraftutbygging og naturvernet i vårt land. Det

ter seg til produksjonen av elektrisk kraft.

Etter vår mening er Vassdragsreguleringslovens § 8 slik å forstå at en tilsvarende fagkyndig vurdering over tap og vinning, såvel av privat som allmenn karakter, må foretas. Bare når en samlet vurdering foreligger, er det grunnlag for en forsvarlig avgjørelse av konsesjonsspørsmålet.

Derfor må også næringsøkonomiske, vitenskapelige, rekreative og estetiske verdier vies like stor og fagkyndig oppmerksomhet som vurderingen av selve vannkraftproduksjonen. Ansvaret for at en slik helhetsvurdering blir gjort, må etter loven påhvile staten, og ansvaret er desto større når staten også er regulant. Den naturlige fremgangsmåte må derfor være at staten iverksetter og bekoster nødvendige utredninger.

Et møte på Fosslid hotell den 7. juli 1968 innkalt av Norges Naturvernforbund, bestående av representanter for berørte allmene og private interesser

kan komme til å vise seg at ikke bare våre kraftutbyggere, men først og fremst våre politikere her møter en utfordring, som det skal bli ytterst vanskelig å vise fra seg.

Møtet er på en måte også en anklage mot våre politikere. For Naturvernforbundet bygger sitt nye initiativ på en paragraf i vår vassdragslov, som hittil åpenbart ikke har vært tatt i anvendelse.

Paragraf 8 i denne lov sier nemlig, at konsesjon til regulering «som medfører skade eller ulemper for almene eller private interesser» i alminnelighet bare bør gis hvis denne skade er «av mindre betydning i sammenlikning med fordelene».

sluttet seg til et forslag fra Norges Naturvernforbund om etablering av et utvalg til å fremme forannevnte synspunkter overfor regjeringen.

Utvalget har denne sammensetning: Bonde Gunnar Videsjorden, Uvdal, (bygdenæringer).

Herredeagronom Tomas Sekse, Kin-sarvik, (bygdenæringer).

Prof. dr. Rolf Vik, Oslo, (vitenskap). Direktør Øystein Hjertholm, Bergen, (reiseliv — turisme).

Banksjef Johan Melander, Oslo, (økonomi og næringsliv).

Generalsekretær Magne Midttun, Oslo, (naturvern).

Utvalget rapporterer til Norges Naturvernforbund, som forutsettes å holde kontakten med de berørte interessegrupper.»

Den oppsikt kommunikéet har vakt fremgår ikke minst av Stavanger Aftenblands lederartikkel den 10. juli som i sin helhet er sitert øverst på denne siden.

Måbødalen. Foto Leif Høel.

Ensidige beregninger

Hvordan kan man nå vite om disse skader er av mindre betydning i sammenligning med fordelene, dersom man ikke undersøker disse mulige skader like alvorlig og faglig omsorgsfullt, som man undersøker de fordeler det gir å utnytte landskapet til produksjon av vannkraft?

Ja, vi vet hvordan det alltid blir gått fram ved slike reguleringer. Den som skal regulere legger ned stort arbeid i å vurdere om det er lønnsomt. Under disse undersøkelser er

det en ting som er sikkert: hvis det ikke svarer seg for regulanten å foreta denne operasjon, da søkes det ikke om tillatelse. Men regulanten er jo ikke interessert i å finne ut om andre interesser lider skade, med mindre det dreier seg om slike skader som vedkommende kan presentere som en begrunnet regning. Og derfor er det mange slags upåaktede skader som blir glemt i regnskapet.

Og i tillegg kommer hertil, at når omsider det årelange planleggingsarbeid er foretatt av de nye herrer i det gamle landskap, da sier staten at de

som vil protestere må skynde seg! For nå har vi så knapp tid at tillatelsen helst må gis på røde rappen.

Praksis har derfor vist, at den sammenligning mellom fordeler og ulemper som loven forutsetter, ikke kan foretas på likeverdig grunnlag, fordi det ikke eksisterer noen «motpart» som har myndighet, anledning, tid, penger og sakkyndighet til å fremlegge tilsvarende faglig sterke beregninger av ulempene og tapene som ifølge loven skal vurderes. Bare staten selv har denne mulighet. Og Naturvernforbundet fortolker loven slik, at det derfor også er staten som har denne plikt. Hvem ellers? Og denne plikt er jo større, når det er staten som er regulant! Som kjent er det i våre dager nesten alltid staten som er regulant, enten helt og fullt som i tilfellet på Hardangervidda, eller sammen med fylker og kommuner som i andre tilfeller.

Det skal derfor bli meget vanskelig for Regjeringen å avvise Naturvernforbundets krav. Det er staten som må sette i verk de beregninger av tapene som vil oppstå, om man legger store deler av Hardangervidda under vann, og endrer vassdragene som har sine løp ned til sjøen.

Dette krav har en spesiell styrke når det gjelder Hardangervidda. Ulempene er nemlig i dette område av mange slag. Noen av dem er det mulig rent tillempet å beregne økonomisk. Man kan forestille seg tap for turistnæring, for tap av beiter og villreinavkastning, for jakt og fiske og så videre. Men i tillegg kommer hertil at Hardangervidda er et naturfenomen av den største interesse for vitenskapen, og ikke bare den norske. Granskingen av såvel eksisterende plante- og dyreliv som av eldre tiders bosetting og levevis er også verdier

som, om de ikke kan presenteres i kroner, dog må legges fram som motpost i et omfang som våre bestemte myndigheter kan ta hensyn til etter sin vekt. Og man kan ikke bare ta hensyn til pengeverdier!

Jo, det er ennå tid

En spesiell side av saken er også beregningene av vannkraftens verdi i dag, om ti eller femti år, i relasjon til andre energikilder og i relasjon til det industribehov for energi som framtiden måtte ha.

Våre politikere synes å ha vært ensidig forblindet av maset etter å bygge ut mest mulig, «mens det ennå er tid». Underforstått: venter vi i ti år har vi atomkraft eller oljekraft, og da er det for sent. For sent til hva? For sent til å få ødelagt vår natur?

Statsminister Borten er selv opp-tatt, såvel av beskyttelse av norsk natur som av undersøkelse av våre naturlige ressurser. Nå vil han, antakelig i løpet av høsten, møte fra det opprettede Hardangervidde-utvalg, den grove skissering av de verdiområder som staten ifølge vassdragsloven har som plikt å bedømme. Man kan tolke det slik, at andre alternativer til å utnytte Hardangervidda enn gjennom vannkraftproduksjon må være utredet, før valget treffes om hvordan vidda skal benyttes i framtiden.

Den oppslutning som Naturvernforbundet har fått om dette krav om en ny prinsippbehandling av reguleringsaker, kan ikke avvises av politikere ut fra ensidige og ofte foreldede bygdehensyn. I dette tilfellet er det staten selv som skal bygge ut, og det foreligger altså ikke noe press fra utålmodige kraftkonsumenter. Der er tid nok for både administrasjonen og for Stortinget til å følge vassdragslovens egne vilkår.

SVEIN MYRBERGET

ER ULVEN FARLIG FOR MENNESKER?

Det står fra gammelt av en egen gru om ulven. Selve navnet ulv skal egentlig bety «rivende dyr, rovdyr». Ulven blir også kalt varg, som betyr «røver, fredløs». Dette hatet og redselen for ulven møter vi bl. a. i eventyrene, som det om Rødhette, og Walt Disney har ført tradisjonen videre med «Big Bad Wolf». Overalt er ulven blitt sett på som menneskets verste fiende, og alt omkring år 600 f. Kr. ble det i Hellas fastsatt premie for avlivning av ulv. Mange er historiene om ulv som herjer blant husdyr og tamrein, og den skal også ha drept mennesker. Jeg vil her redegjøre litt om hva vi vet om ulvedrepte mennesker her i landet og andre steder.

Norske erfaringer

Salig P. C. Friis skrev i 1599: «Det er iche ofte shied at Wlffue haffue bidet Folch ihiell eller opætt noget Mennische, doeg frycter fructsomme lige Quinder sig storligen for demb.» Som dog Bjarne Østbø bemerker i «Romsdalsposten» 2/10 1061: «I den store meng av topografiske verk som

embetsmenn fra alle landsdeler laga utgjennom 1700-talet er det mangt eit akk o Ve over ulveplaga, men ikkje kan eg finne eit einaste tilfelle der drap på menneske er dokumentert.»

Følgende historie ser ut til å være den som har best grunnlag. Den stammer fra «Norges Dyreliv», og skildrer tradisjonen om drapet av en mann i Leksvik, Nord-Trøndelag:

«Slik ble den fortalt av Johan Moan — han hadde hørt den bl.a. av sin bestefar, som igjen hadde fått den berettet av sin bestefar: «Juleaften 1612 skulle heimevernsoldaten Anders Solli gå på ski frå heimen sin, Sollia i Markabygd, til Moan i Dalbygda, der han hadde skyldfolk. Her skulle han så natta-over for å møte opp til kyrkjeeparaden ved Leksvik-kyrkja juledagen. Anders, som var væpna med ein sabel, la vegen om Rota, der han hadde kjærasten sin, Sigrid. Kor lenge han stogga her, seier ikkje soga noko om, men det heiter at det alt var mørkt da han tok på veg over skogen.

Komen opp på ein ås, som idag heiter Snikkarslettåsen, er han vorten

påteken av ein ulveflokk. Men Anders har hoggi ihel eit av ubeista, har så stukki den blodute sabelen i slira og gått vidare.

Så snart dei andre ulvane har eti opp den døde broren, har dei teki sporet til Anders og sett etter han. Dei har teki han att på den staden som i dag heiter Korsmyra. Her har han atter prøvd å slå ifrå seg på same måten som sist, men sabelen var frosi fast i slira. Og så har ulvane fått han nedåt og til slutt drepi han.

Då kyrkjefolket frå Markabygd morgonen etter tok ut på kyrkjeferd, fekk dei sjå kva som hadde hendt kvelden før. På Snikkarslettåsen såg dei merke i snøen etter det som der hadde hendt. Men på Korsmyra fans ikkje anna att av Anders enn høgrehanda hans. Her lå også skia og sabelen (som no er i samlinga til Inderøy Bygdemuseum i Sakshaugkyrkja). Sabelen synte seg å vera fastfrosen i slira. Når høgrehanda låg att, så kom det av at ulven ikkje greidde eta høgrehanda til et menneske, trudde dei gamle.»

Kirkebøkene for Leksvik går ikke

så langt tilbake som til 1612, slik at det har ikke vært mulig å få historien sikkert bekreftet. Det var dog skikk og bruk at de militære i sine fargerike uniformer møtte i kirken 1. juledag, og de fylte da «underoffisers-stolene» fremst i kirken.

O. B. Moholdt besøkte stedet i 1890 og det sto da der et kors. Dette kors ble i 1929 erstattet med en bauta av grovhugget lys granitt. Ifølge G. Leren, Inderøy, henger sverdet nå i våpenhuset i Leksvik kirke.

Til minne om denne hendelsen diktet C. B. Moholdt omkring 1870 en vise på 20 vers (trykt i Årbok for 1953 for Nord-Trøndelag Historielag). Vi siterer vers 16 og 17:

De ser av spor i sneen
hva sig tildraget har,
de sverdet fant i skjeden
hvor det fastfrosset var.

De fant på vilde hede
og mandens høire hånd.
Den sparte ulve lede,
de den ei ete kan.

Som en vil se bygger denne skild-

ringen på muntlig tradisjon, og det har ikke vært mulig å få den sikkert bekreftet på annen måte, og en må nevne at lignende historier fortelles med stor troverdighet også fra andre bygder.

Fra Hole, Ringerike, har Nils Johannessen, i brev fortalt om en gutt som ifølge sagnet ble drept der for et par hundre år siden. Historien stammer fra Olaf Hansen i «Ringerike 1936—37»:

«Tradisjonen er, som ofte ellers, i ymse versjoner. Her er det to. Me prenter baa, for dei er like vakre.

For umlag 200 år sidan var det mykje ulv (varg, skrubb) i grendene som gjorde mykje ugagn og var til bygdeplagar. Dei dökke granmoane gav livd og her kunde skadedyri løyna seg. Det var jolefta og fram til garden Borgen stræva seg to fatig-gutar. Dei skulle til Røyse. Husfolket bad dei stogga her, sidan det var heilag-eftha. Den eine let seg telja yver, men den andre hadde slik hug til å nå fram til Røyse og la iveg yver Byermoen. I skogen råka han ein ulveflokk. I redsla sprang guten mot treet og freista kliva upp. Eit stykke oppe brotna ei grein. Han datt ned og ulvane kasta seg yver honom. Kyrkje-folket fann joledagsmorgonen fot og hand av eit menneske. Dei skyna kva som hadde hendt og braut granbar for å skjule levningane. Sidan den dagen kastar alltid folk som gjeng forbi og veit om dette, ei grøn grein burt til foten av treet.

Smed Rytterager, Hønefoss, fortalde etter ei gamal kone, som hadde fortalt ein liknande versjon, men

inkje tidfeste det til joli, kunde det vera burt imot 200 år sidan. Dette stydjar også med omsyn til tidi, den andre versjonen:

Det var ein haustsundag. To konfirmanter tok gongvegen heim gjenom Byermoen og møtte ulvane. Ein kom seg opp i treet og vart berga av folk. Men kameraten miste livet. Konfirmasjonen vart, som me veit, påbode for heile landet 1736.»

Til minne om denne hendelsen — eller muligens ifølge gammel hedensk skikk — kastet folk helt opp til nyere tid granbar på stedet. Treet, som ble kalt «kast-treet», falt ned mellom 1945 og 1960. Det ble i 1963 reist en minnestein på stedet med bl. a. denne innskriften av Elling M. Solheim:

På kastet her
minner om
ungt liv og
brå død i
fjerne tider.

Tradisjonen forteller også om andre barn som er drept av ulv. Således ble ifølge konservator Edv. K. Barth en liten pike tatt av ulv på Kile, Hæge-land, Vest-Agder, omkring år 1850. Armen hennes ble senere funnet ute på isen av Kilefjorden.

I bygdeboka for Sørums ståt følger følgende: «At ulven kunne være lei nok, viser en historie fra Vestre Arteid. Det hendte juledag 1830 da folkene var i kjørka, og bare to småpiker var heime, en på 8 og en på 10 år. De var gått en liten tur ut i skauen, det var litt snø og kaldt, og de fulgte en liten veg innover. Best det var kom en ulv og tok på dem og drepte den ene av

pikene, hun het enda Anne. Den andre satte i veg heim til garden og fortalte at det var kommet en stor hund og tatt søsteren. Noen gutter ble med og fant piken, men ulven hadde revet henne stygt i stykker. Folk kalte denne vegen for Gråtlia.»

Ellers forekommer det mange sagn om ulvedrepte mennesker, de fleste er vandresagn som fins i mange bygder. Ett av disse forteller om et barn som går over gårdsplassen med en tyrfakk. Så kommer en ulv og tar barnet, og når folk kommer ut, ser de lyset av tyrivermen bli borte i skogen. Men de rekker ikke å berge barnet.

Et annet vandresagn — eller eventyr — er dette, her i en versjon fra Ringerike ifølge J. Guldal i «Buskerud Blad» 1951:

«Ulven ulte støtt om vinterkveldene, og gjengs var den. En dag skulle mannen på Øya, som drev som lagger, opp til Elvika med en kjørel han hadde laget. Oppmed Pipsøya møtte han en ulveflokk. Lars, så het mannen, hvelvet kjøret over seg, og ulvene krafset med klørne inn-under. Mannen tok da kniven og rispet i ulvelabbene, og snart var et fryktelig slagsmål mellom gråbeinene igang. De reiv hverandre i hjel, og Lars kom godt fram med sin kjørel.»

Hvis en ser nærmere på alle disse norske fortellinger og sagn, må det vel innrømmes at så vidt jeg vet er ingen av dem fullt bevist. Selv de mest pålitelige er i det minste sterkt påvirket av vandresagn, selv om det skulle foreligge en kjerne av sannhet. Typisk er således at julen svært ofte går igjen, likeså at bare den ene handa

ble funnet. Inntil videre må man derfor si at det overhodet ikke foreligger beviser for at ulven har drept mennesker i Norge i de siste 4—500 år, og selv om man skulle godkjenne de mest pålitelige historier, kommer man til et tall på høyst 3—4 ulvedrepte mennesker i Norge i denne tiden.

Overraskende er det kanskje, at det ikke er kjent at samer har mistet livet i kontakt med ulven. Dette kunne lett ha hendt i forsvar av reinsflokkene eller under ulvejakt. En vanlig jaktform hos samene var å renne opp ulven på ski og slå av den ryggen med en stav. Prof. Hasund nevner dog at det visstnok hendte at en same i 1820 kom ut for en flokk på fire ulver på Femundsjøen, men han drepte den ene og de andre rømte. Den kjente ulvejeger H. G. Lund forteller i brev at hans undersøkelser i forbindelse med ulven i Finnmark ikke bragte for dagen et eneste tilfelle av at ulv har angrepet mennesker i historisk tid. Samer som er trillet ut av pulken er i verste fall blitt rispet opp i pesken, men så snart ulven har oppdaget et menneske i bylten, har den ilt videre etter reinen. Historiene fra anlegg av Narvikbanen viser samtlige at det har vært hesten den har vært ute etter.» Det er også vel kjent fra plankekjøringen bl. a. over Øyeren i gammel tid at ulven først og fremst var ute etter hestene.

Men selv om bevisene for ulvedrepte mennesker mangler fra vårt land, må man ikke glemme den kanskje velbegrunnede redsel som

hersket for ulven bl. a. hos reisende i eldre tid. Det var da svært vanlig at selv prestene var bevæpnet på reiser vinterstid for å verge seg mot ulv.

Utlandet

Fra utlandet foreligger en rekke mer eller mindre beviste historier om ulvedrepte mennesker. Mange av dem er trolig svært overdrevne, dette gjelder bl. a. beretningen om at i 1889 drepte ulv 203 mennesker i europeisk Russland.

Bl. a. i Frankrike herjet ulven sterkt i gammel tid, særlig da i ufredstider. Ved slutten av den franske revolusjon, i 1797, ble det ifølge G. Bruswitz drept over 7 000 ulv der i landet, og 40 mennesker ble stygt skadet eller drept av ulven. Den mest beryktede ulv i Frankrike levde i provinsen Gevaudan på 1760-tallet. Den får i alt skylden for å ha drept mer enn 50 mennesker, de fleste kvinner og barn. Ludvig XV sendte en hær på 20 000 mann for å drepe den, men til tross for omkring 40 større jakter klarte ulven å unnsnippe inntil den i 1765 ble felt med 35 ulvehagl og en kule.

I Posen skal det i årene 1814—15 av ulven være blitt drept 28 barn og i 1820 19 barn og voksne. I Finland ble i 1881—82 22 barn drept og delvis oppspist nær Tammerfors og Åbo. I Dalarne og Gästrikland i Sverige drepte en ulv 9 barn i tiden 30. desember 1820 til 18. mars 1821. Denne ulven opererte alene eller sammen med en annen, gjerne midt på dagen. Trolig dreide det seg om en ulv som var rømt fra fangenskap.

Fra Nord-Amerika har man derimot ingen beviselige angrep av ulv på mennesker med unntak av en ulv som led av hundegalskap.

Konklusjon

Selv om ulven ikke beviselig har drept mennesker i Norge i nyere tid, viser de nevnte erfaringer fra utlandet at ulven på ingen måte er ufarlig. Som rimelig er, gjelder dette først og fremst for barn. I de fleste tilfeller ser det ut til å dreie seg om enkelte ulveindivider som har spesialisert seg på å drepe mennesker. Disse kan til dels ha blitt oppdrettet i fangenskap og mistet sin redsel for mennesket. I noen tilfelle kan hundegalskap ha vært årsaken til angrepet. Særlig ille ser ulveplagen ut til å ha vært i krigstider. Dette er kanskje ikke så merkelig idet det er vel kjent at store deler av hærer kunne bukke under, særlig under vinterfelttog. En kan bl. a. nevne Napoleons tilbaketog fra Russland, og general Armfelts tilbaketrekning over Tydalsfjellene i 1718. Ulven fikk da smak på menneskekjøtt, og de utarmede soldatene var ofte et lett bytte.

En må dog huske at alle de beskrevne hendelser skjedde på en tid da ulven var svært tallrik. I perioden 1846 til 1863 ble det således her i landet for ulv utbetalt 213 skuddpremier i årlig gjennomsnitt. Redselen for at ulven skal drepe mennesker bør ikke være til hinder for at man skal gi de 10—15 ulver man nå har igjen i hele Skandinavia, et bedre vern.

Fra Tufsingas delta nær utløpet i Femunden. Foto Ragnar Frislid.

AKTUELT OM FEMUNDSAKEN

NNV's medlemmer vil være kjent med hovedtrekkene i striden om den planlagte regulering av Femunden og Trysilelva. Nærmere informasjon vil også følge i tiden som kommer. NNV har engasjert seg meget sterkt i denne betydningsfulle naturvernsaken, og nedenfor følger en kort oversikt over sakens nåværende stilling.

Man hadde på naturvernhold stilt store forhåpninger til resultatene av det arbeid «Gabrielsenkomitéen» (Undersøkelleskomitéen vedrørende fredning mot vassdragsutbygging) avsluttet så tidlig som høsten 1963. Disse forhåpninger gjorde seg gjeldende ikke minst fordi en kunne vente å møte forståelse i vide kretser for den utpregede kompromissløsning komité-

Strandhogg i Femunden. Foto Ragnar Frislid.

innstillingen faktisk innebar. — Gabrielsenkomitéen gikk som man husker enstemmig inn for fredning av Femundvassdraget, et mindretall på 2 av 6 medlemmer dog bare for fredning i 10 år i første omgang.

Nå er forholdet at myndighetenes behandling av spørsmålet om vassdragsfredning er skilt ut fra det øvrige naturvernarbeid i det offentlige regi og lagt inn under Industridepartementet. Dette gir grunn til en viss uro. Industridepartementet, som jo er noe belastet når talen er om vassdragsregulering contra naturvern, har først høsten 1968 funnet å kunne fremme Gabrielsenkomitéens innstilling for Stortinget. I mellomtiden har flere regulerings saker som omfattes av innstillingen vært under behandling i det samme departement.

Stortingsbehandlingen vil skje på grunnlag av Industridepartementets ventede Stortingsmelding som vil omfatte Gabrielsenkomitéens innstilling foruten innhentede uttalelser om denne. Stortingsmeldingen vil ventelig kunne debatteres i nasjonalforsamlingen i løpet av høstsesjonen. Denne debatten vil ikke lede til noen fredningsvedtak, og det blir vel heller ikke mulig å oppnå et prinsippvedtak om vassdragsfredning på linje med det en fikk da nasjonalparkplanen var oppe. — Imidlertid vil det som blir sagt og helhetsinntrykket av ordskiftet uten tvil påvirke myndighetenes videre håndtering av de enkelte sakene, og tjene som en indikasjon på hvilke vassdrag man eventuelt kunne tenke seg å verne. Uten å gå nærmere inn på de uberegnelige faktorer som

kan gjøre seg gjeldende under en slik debatt, kan en konstatere at det i denne behandlingsform ligger både en fare og en positiv sjanse når man etter alt å dømme vil oppleve at Femunden og andre vassdrag blir trukket inn i diskusjonen som konkrete eksempler.

I mellomtiden vil konsesjonssøknaden om regulering av Femundvassdraget ikke bli sluttbehandlet i Industridepartementet.

Arbeidet med å hindre ødeleggelse av Femunden og Trysilelva har rimeligvis vært preget av den venting og de stadige utsettelse behandlingen av Gabrielsenkomitéens innstilling, og dermed Femundsaken, har ført med seg. Utad er det således ikke skjedd noe nytt i år utover en generell oppfølging av saken på en rekke hold, et arbeid som stort sett drives av Femundutvalget (se omtalen i NNV's årsberetning 1967, Norsk Natur nr. 1/68). Forøvrig består virksomheten i forberedelse av nye skritt overfor myndigheter og publikum og i stadige bestrebelse på å holde seg à jour med sakens utvikling innen administrasjonen.

Når det gjelder utsiktene til at naturvernssynet skal vinne frem i denne triste saken, kan man kort si at det gjør seg gjeldende en behersket optimisme. — I negativ retning trekker selvsagt bl. a. den nylig vedtatte Neautbyggingen som syntes å slå definitivt fast hvor kort man egentlig er kommet i naturvernarbeidet i Norge. I realiteten er jo ikke dette Stortingsvedtaket noe annet og mer enn en direkte fortsettelse av det som har vært god politikk siden vannkraftens barndom. — Negativ er også saksbehandlingen: Først venter man i fem år med å fremme Gabrielsenkomité-

ens innstilling, og når dette forsøk på en helhetsvurdering er presentert, innebærer programmet for den videre behandling av de aktuelle utbyggings sakene ingen garanti mot farene ved en fortsatt isolert vurdering av hvert enkelt prosjekt.

Det som likevel kaller på optimismen i Femundsaken er at man har meget gode argumenter på hånden, det gjelder alle sider av saken. Dessuten har man sterk støtte fra organisasjoner og enkeltpersoner, også i de berørte distrikter. Ikke minst verdifull er videre den betydelige oppslutning pressen viser.

Med fortsatt innsats og med en klar opinion i ryggen, skal det lykkes oss å redde Femunden og Trysilelva.

RV

STØTT FEMUND- AKSJONEN!

Femundutvalget ber alle interesserte om å sende sitt bidrag, stort eller lite, til innsamlingskonto for

«FEMUNDAKSJONEN»,
postgiro nr. 500.299, eller bankgiro nr. 900.299, tilsluttet Næringslivets Innsamlingskontroll.

"NATUR OG UNGDOM"

«Nå kommer ungdommen» — het det på NNV's årsmøte på Lillehammer 22. juni. Og det gjorde den da også. Norges Naturvernforbund hadde med ett en egen ungdomsorganisasjon med nærmere 1000 medlemmer.

Det vil si, alle som er medlem av Natur og Ungdom er også medlem av Norges Naturvernforbund.

Utvilsomt vil Natur og Ungdom ha meget nytte og glede av tilslutningen. Rent praktisk har vi fast tilknytning til NNV's kontor med de fordeler dette bærer med seg for vår administrative virksomhet.

Organisasjonsmessig oppnevner Natur og Ungdom representanter til NNV's representantskap på like linje med kretsforeningene — i det vi oppnevner 1 representant for hver påbegynt 500 medlemmer, dog ikke flere enn 3.

Medlemmer av Natur og Ungdom vil også få tidsskriftet «Norsk Natur» 4 ganger i året — og vi vil prøve å lage litt stoff av spesiell interesse for ungdom.

Men sammenslutningen skjedde ikke bare på et praktisk grunnlag, ikke minst de ideelle sider av saken teller mye. Tross alt er ikke naturvernbevegelsen noen sterk bevegelse — og alle tiltak som kan bringe oss sammen til en bredere og sterkere front — er av det gode. Natur og Ungdoms viktige oppgave i denne sammenheng blir å drive opplysning og rekruttering for naturvernet blant ungdommen — eller

som det det heter i formålsparagrafen: vi vil spre interesse og forståelse for natur og naturvern. Med våre lokalklubber vil vi samle alle med interesse for naturvern — planter og dyr, skog og hei. Og vi vil gjerne at flest mulig skal forstå sammenhengen i naturen — og vite hva moderne naturvern er. Og kanskje gjennom feltbiologiske hobbyer bidra med et og annet til vår felles viten!

Mot Småsjøvollen i Femundmarka. Fra «Natur og Ungdom»s tur i sommer. Foto Per Thv. Larsen.

LOKALKLUBBER I "NATUR OG UNGDOM"

Antallet lokalklubber i Natur og Ungdom stiger stadig. Vi bringer her en ajourført liste med kontaktadresser til våre 12 nåværende klubber.

1. *Oslo feltbiologiske ungdomsforening*
Akersgt. 63, Oslo 1
Formann: Morten Brandt
2. *Moss feltbiologiske ungdomsforening*
Moss gymnas, 1500 Moss
Formann: Viggo Ree
3. *NU, Askim*
Formann: Carl Lorenz Lund,
Vammavn. 1800 Askim
4. *NU, Fredrikstad*
Formann: Hanne Reinertsen,
S. Sørensens vei 20, 1600 Fredrikstad
5. *NU, Larvik*
Postboks 224, 3290 Larvik
Formann: Kolbjørn Berge
6. *Notodden lærerskoles biologigruppe*
Notodden lærerskole
3670 Notodden
7. *NU, Bergen*
Formann: Frithjof Nicolaysen,
Welhavensgt. 4, 5000 Bergen
8. *NU, Lillehammer*
Formann: Gunnar Thon,
Åkervn. 1, 2600 Lillehammer
9. *Trondheim Feltbiologiske ungdomsforening*
Erling Skakkes gt. 47 b,
7000 Trondheim

10. *NU, Leksvik*
Formann: Per Tømmerås,
7120 Leksvik
11. *Ålesund Naturvernforening, ungdomsavd.*
Formann: Paul J. Espenakk,
Norgegt. 40 a, 6000 Ålesund

12. *NU, Harstad*
Formann: Øystein Iversen,
Boks 115, 9400 Harstad

Det er også anledning til å være direkte medlem om man ikke bor på steder hvor det er lokalklubber. Dessuten vil Natur og Ungdom yte all mulig støtte for interesserte som vil starte nye lokalklubber. Alle henvendelser skjer til:

Natur og Ungdom, Akersgt. 63, Oslo 1. — Tlf. 33 79 32 — 33 52 57 (9—12).

VEL I HAVN

Sommerens gleder er forlengst et minne. Og det gjelder også våre sommerturer. Programmet i år hadde henholdsvis Femunden, Trollheimen og Lofoten å by på. Interessen var stor, og flere måtte dessverre avvises. Dette har vi imidlertid notert, og neste års program vil by på flere turer i et bredere opplegg.

Det er alltid hyggelig å være med på slike fellesturer, ikke minst fordi man treffer nye venner med felles interesser. Turene bidrar i det store og hele til å skape bedre kontakt — man utveksler erfaringer, og har det moro. Derfor som en trøst til dem som ikke kom med i år: Vel møtt neste sommer!

FREDNINGER

DIRHUE I TJØME

Ved kongelig resolusjon av 21. juni 1968 er det gjort vedtak om fredning i medhold av naturvernloven av eiendommen Dirhue, gnr. 56 bnr. 24, 27—29, 39 og 43 i Tjøme kommune, Vestfold. For fredningen gjelder disse bestemmelsene:

- I. 1. Det fredede område skal være et naturreservat til bruk for vitenskapelig forskning og undervisning ved Universitetet i

Oslo så lenge Universitetet finner området tjenlig for disse formål. Reservatet betraktes som totalfredet slik det framgår av de følgende punkter.

2. Det er forbudt å fjerne eller skade tær, busker og all annen vegetasjon. Forbudet gjelder også døde trær og fall.
3. Det er forbudt å skade eller forstyrre dyrelivet på noen måte, herunder å ødelegge eller røre hi, reir eller egg.
4. Det er forbudt å anvende biocider, gjødsle eller på annen måte utføre inngrep som kan påvirke de naturgitte forhold for plante- og dyrelivet.

UTKAST TIL NYE BESTEMMELSER OM JAKT PÅ ISBJØRN

Justisdepartementet oppnevnte i 1967 en «arbeidsgruppe for viltstell og naturvern på Svalbard». Den har i oppdrag å utrede aktuelle problemer innen naturvern- og viltstellsektoren på Svalbard. I arbeidsgruppen er Landbruksdepartementet, Administrasjonen for friluftsliv og naturvern, Norsk Polarinstitut og Statens viltundersøkelser representert. Arbeidsgruppen har nå utarbeidet et utkast til nye bestemmelser om jakt på isbjørn.

Etter gjeldende bestemmelser er det ingen begrensning i det antall dyr som kan felles, bortsett fra at det ved safarijakt bare kan felles et dyr pr. deltager. Det er imidlertid forbud mot bruk av gift, sakser og våpen under kaliber 6,5, samt mot bruk av fly og snø-scooter. Bruk av selvskudd er derimot tillatt. For safarijakt gjelder

forbud mot felling av unger og binner ledsaget av unger. Videre er isbjørn totalfredet i Kong-Karls Landområdet. Det er også gitt forbud mot fangst av levende isbjørn.

I utkastet til nye bestemmelser er foreslått at ingen kan drive jakt på isbjørn uten særskilt tillatelse (lisensjakt). Avskytingen forutsettes regulert ved fastsettelse av årlige kvoter. Bestemmelsene er foreslått å omfatte all isbjørnjakt på Svalbard og Jan Mayen med tilliggende territorialfarvann. Det er foreslått oppgaveplikt for all isbjørnjakt og adgang for myndighetene til å fastsette en lisensavgift. Videre er i utkastet foreslått generelt forbud mot jakt på isbjørnunger og binner som ledsages av unger, og mot bruk av selvskudd.

Arbeidsgruppen har antatt at en begrenset adgang til bruk av motoriserte kjøretøyer og fartøyer, med den foreslåtte regulerte isbjørnjakt, bør tillates under de spesielle forhold som råder på Svalbard. Det någjeldende forbud

5. Det må ikke foretas noen inngrep som vil endre landskapets karakter, således ikke brytes tekt eller fjernes stein, foretas tekt av masse, dreneres eller reguleres bekker og tjern. Det må ikke oppføres bygninger av noe slag. Det må ikke anlegges veger, kraft- eller telefonlinjer utover de som allerede er der av hensyn til den del av eiendommen som ikke er fredet.
6. Opphold, leirslagning, bading og sportsfiske er forbudt, men det skal være tillatt for allmennheten å foreta spaser-turer gjennom reservatet. For skjærene gjelder totalt land-

gangsforbud i tiden 1. april—31. august.

7. Fredningsbestemmelsene skal ikke være til hinder for den forskning og undervisning Universitetet vil drive i reservatet i henhold til punkt 1.

- II. Departementet treffer nærmere bestemmelser om tilsyn for det fredede område.
- III. Kongelig resolusjon av 14. februar 1964 om fredning av skogen, plantelivet og dyre- og fuglelivet på «Dirhue» oppheves.
- IV. Fredningen blir å kunngjøre i Norsk Lysingsblad, den lokale dagspresse og ved oppslag på stedet.

mot fangst av levende isbjørn er forutsatt opprettholdt.

Som ledd i kontrollen med avskytingen er det foreslått påbud om plombering av alle isbjørnskinns før innføring til Norge kan finne sted.

Utkastet forutsettes å avløse samtlige någjeldende bestemmelser om jakt på og fangst av isbjørn.

Utkastet bygger i stor utstrekning på anbefalinger fra det internasjonale møte om isbjørnspørsmål i Fairbanks, Alaska, i 1965. Ved utarbeidelsen av utkastet har arbeidsgruppen lagt vekt på at de norske bestemmelser om jakt på isbjørn vil ha betydning for bevaringen av en internasjonal dyrestand med vitenskapelige, økonomiske, rekreasjonsmessige og estetiske verdier som berører norske så vel som andre nasjoners interesser, herunder også nasjoner uten arktiske besiddelser.

Forslaget ble fremmet til Det interdepartementale Svalbardutvalg, og saken ligger nå til behandling i Landbruksdepartementet.

NYE NATURVERNFORENINGER

På ekstraordinært årsmøte i *Agder Naturvernforening* den 26. juni i år ble det vedtatt å dele foreningen i to, — en for hvert av Agder-fylkene.

Agder Naturvernforening fortsetter under navnet Vest-Agder Naturvern med Vest-Agder som arbeidsdistrikt. I Aust-Agder er et interimsstyre i arbeid med å stifte forening for dette fylke.

Arbeidet med dannelsen av *Hedmark Naturvern* er tatt opp og vi viser i denne sammenheng til referat fra landsmøtet på Lillehammer.

Også i Møre og Romsdal er det stemning for en egen kretsforening. En interessegruppe på Sunndalsøra har i samarbeid med forbundet og Vestlandske Naturvernforening tatt initiativet til dannelsen av en kretsforening i dette distriktet.

NORGES NATURVERNFORBUND

PROTOKOLL FRA LANDSMØTET

PÅ LILLEHAMMER 22. JUNI 1968

Landsmøtet 1968 ble holdt på Oppland Turisthotell, Lillehammer, den 22. juni kl. 13—17.

Møtet ble ledet av formannen, professor dr. Anders Hagen. Ingen hadde bemerkninger til innkallelsen.

1. *Telegram til H.K.H. Kronprins Harald.*

Landsmøtet besluttet å sende følgende telegram: «Norges Naturvernforbunds landsmøte på Lillehammer sender sin høye beskytter sine ærbødige hilsener.»

2. *Underskrift av protokollen.*

Til å underskrive protokollen for landsmøtet ble valgt fylkesidrettskonsulent Alv Kveberg, Gjøvik og lensmann Per Strømsæther, Bagn.

3. *Årsberetning 1967.*

Årsberetningen ble gjennomgått av generalsekretæren og enstemmig godkjent av landsmøtet. I tilknytning til årsberetningen fremførte representanten for Norsk Bygdeungdomslag, Svein Vedum, kritikk mot at NNV avga uttalelser i næringsøkonomiske spørsmål uten på forhånd å forelegge saken for medlemsorganisasjonene.

Formannen takket for inlegget, men fant at saken lå utenfor dagsordenen. Han meddelte imidlertid at landsstyret samme dag hadde drøftet spørsmålet og at Norsk Bygdeungdomslag med det første ville få brev i sakens anledning.

4. *Regnskap 1967.*

Kontorsjefen redegjorde for regnskapet og revisor leste revisjonsberetningen. Regnskapet ble deretter enstemmig godkjent.

5. *Hedmark Naturvern.*

Generalsekretæren redegjorde for Hedmark Skogselskaps initiativ til dannelsen av egen kretsforening for Hedmark fylke. Et brev fra skogselskapet datert 22. mars var forelagt Østlandske Naturvernforening, Oppland

Naturvern og Sør-Trøndelag Naturvern med anmodning om å gi uttrykk for sitt syn på etablering av en kretsforening for Hedmark. ØNV hadde ikke ferdigbehandlet saken, men fra ONV og S-TNV forelå skriftlig oppslutning om skogselskapets initiativ.

Under debatten anbefalte Kveberg (ONV) og Gaare (S-TNV) at landsmøtet sluttet opp om Hedmark Skogselskaps initiativ. Forslaget fikk tilslutning av Richter (KNV), og Tveit (Sundalsøra) m. fl. Spesielt ble det understreket at opptagelse av nye kretsforeninger ikke må trekke i langdrag.

Skulberg (ØNV) med støtte av Høydahl og Huse (begge ØNV) verdsatte Hedmark Skogselskaps initiativ, men pekte på konsekvensen for ØNV og mente saken burde utsettes. Huse (ØNV) etterlyste den juridiske holdbarhet ved fremgangsmåten i den foreliggende sak. Melander (styret) ga uttrykk for at saken formelt måtte anses i orden idet ØNV var forespurt, uten å ha svart.

Mot tre stemmer ble følgende uttalelse vedtatt:

«Norges Naturvernforbunds landsmøte på Lillehammer takker Hedmark Skogselskap for initiativet til dannelsen av en naturvernforening for Hedmark fylke og håper at et solid grunnlag blir lagt under skogselskapets årsmøte i Alvdal.

Skogselskapet kan regne med Norges Naturvernforbunds fulle støtte.

Såfremt de formelle sider av saken vedrørende stiftelse av foreningen og godkjenning av dens vedtekter kan bringes tidnok i orden, godkjenner landsmøtet Hedmark Naturvern opptatt i forbundet fra 1/1-69.»

Kveberg ble anmodet om å gjøre dette vedtak kjent under Hedmark Skogselskaps årsmøte i Alvdal.

6. *Naturvernåret 1970.*

Til orientering for landsmøtet fortalte generalsekretæren om det europeiske naturvernåret 1970, som i Norge organiseres som en aksjon med oppslutning fra en rekke landsomfattende organisasjoner og institusjoner. Det er etablert en hovedkomité med statsminister Per Borten som formann, og et arbeidsutvalg med flere spesialutvalg skal iverksette en rekke tiltak med tanke på å vekke til forståelse og ansvar for naturvern. Naturvernårets sekretariat er etablert i tilknytning til forbundets kontor for bl. a. å sikre et godt samarbeide fra første stund av.

Generalsekretæren orienterte også om noen av de tiltak som NNV planlegger i forbindelse med naturvernåret og redegjorde spesielt for den vardebrenning (bålhilsen) som tenkes iverksatt i samarbeid med de øvrige nordiske lands naturvernforeninger.

7. *Heder til rektor Karsten Heli.*

Etter forslag fra landsstyret vedtok landsmøtet enstemmig å sende blomster og følgende telegram til rektor Karsten Heli:

«Norges Naturvernforbunds landsmøte på Lillehammer hilser Oslo Katedralskoles avgående rektor og takker for helhjertet innsats for å fremme ungdommens naturverninteresse.»

8. Valg av styremedlemmer og varamenn.

Det møtte 43 stemmeberettigede medlemmer. Medlem av valgkomitéen, professor Ulf Hafsten, redegjorde for komitéens innstilling.

Til den ledige styreplass etter telegrafbestyrer S. Normann-Hanssen, Kirkenes, ble valgt reindriftskonsulent Loyd Villmo, Tromsø, med 36 stemmer.

Fylkeshagearkitekt Oddlaug Brunvoll, Bodø, som på forhånd anbefalte Villmo, fikk 7 stemmer.

Til den ledige styreplass etter banksjef Johan Melander, Oslo, ble det gjenvalg med 21 stemmer.

Rektor Frantz Germeten, Brandbu, fikk 11, reguleringsarkitekt fru Elin Conradi, Oslo, fikk 10 og det ble avgitt en blank stemmeseddel.

Til den ledige varamannsplass etter reindriftskonsulent Villmo ble valgt telegrafbestyrer S. Normann-Hanssen, Kirkenes, med 30 stemmer. Konservator Ola Skifte, Tromsø, hadde 12 stemmer og en stemmeseddel var blank.

Til den ledige varamannsplass etter fjelloppsynsmann Norman Heitkøter, Otta, ble valgt fylkesidrettskonsulent Alv Kveberg, Gjøvik med 33 stemmer. Rektor Frantz Germeten, Brandbu, fikk 10 stemmer.

Landsstyrets sammensetning er etter valgene:

Formann: Prof. dr. Anders Hagen, Bergen

Viseformann: Skogkonsulent Bjørn Bjørnsrud, Asker

Øvrige styremedlemmer:

Oberst O. M. Jørgensen, Vatne pr. Sandnes

Fabrikkeier Anton Jenssen, Grilstad, Charlottenlund

Professor Hans Kauri, Bergen

Banksjef Johan Melander, Oslo

Reindriftskonsulent Loyd Villmo, Tromsø

Varamenn:

Parksjef Arne Berglia, Stavanger

Fylkeshagearkitekt Oddlaug Brunvoll, Bodø

Reguleringsarkitekt Elin Conradi, Oslo

Fylkesidrettskonsulent Alv Kveberg, Gjøvik

Telegrafbestyrer Sigvald Normann-Hanssen, Kirkenes

Journalist Asbjørn Omberg, Bærum

9. Revisor og dennes godtgjørelse.

Landsmøtet gjenvalgte Johan Engelstad og Jonn Hoen, statsautoriserte revisorer og fastsatte godtgjørelsen for 1967 til kr. 1 500,—.

10. Valgkomité.

Det ble også valgt ny valgkomité som senest 6 uker før neste representantskapsmøte skal tilstille landsstyret forslag til minst dobbelt antall kandidater til valg av tillitsmenn.

Avstemningen ga følgende resultat:

Professor Ulf Hafsten, Trondheim	40 stemmer
Konsulent Gisle Johnson, Bodø	28 »
Stud. jur. Ragnar Vik, Oslo	26 »
Hagearkitekt Anders Kvam, Bergen	20 »
Fylkesskogsjef Knut Ødegård, Gjøvik	12 »

1 stemme ble forkastet.

Til valgkomité ble således valgt Hafsten, Johnson og Vik med opprykksordning for Kvam og Ødegård såfremt noen av de førstnevnte ikke mottar valg.

11. Fastsettelse av tid og sted for neste landsmøte. (ev. representantskapsmøte).

Det forelå ingen invitasjon vedrørende avvikling av neste års landsmøte (representantskapsmøte). Finnmark, Møre og Romsdal og Rogaland ble diskutert som mulige distrikter, uten at landsmøtet tok noen beslutning. Landsstyret fikk derfor i oppdrag å beslutte tid og sted for landsmøtet (representantskapsmøtet) i 1969. Det tas dessuten sikte på at møtet under det europeiske naturvernåret i 1970 holdes i Oslo.

12. Norges Naturvernforbunds vedtekter.

Et utvalg bestående av hovedbokholder Aksel Foyen, forsøksleder Harald Sunne Høydahl, oberst O. M. Jørgensen, gen. sekr. Toralf Lyng og advokat Reidar Soot, fikk på landsmøtet i Kristiansand 1967 i oppdrag å legge frem forslag til nye vedtekter for NNV.

Utvalget hadde i sin innstilling (jfr. «Norsk Natur» nr. 2/68) delt seg i to fraksjoner når det gjaldt § 3 Medlemskap, og § 10 Kretsforeningene.

Formannen understreket innledningsvis nødvendigheten av at NNV fikk et representantskap og anbefalte derfor innstendig at landsmøtet denne gang vedtok de nye vedtekter. Kveberg ga uttrykk for samme oppfatning. Selv om det var meget i vedtektsutvalgets forslag man var uenig i, måtte en samle seg om å få gitt NNV et representantskap og heller rette opp vedtektenes svake punkter under marsjen fremover.

Flere ga uttrykk for samme oppfatning og formannen tolket stemningen dithen at det var utbredt ønske om å få godkjent nye vedtekter som instituerer et representantskap. Det var dessuten stemning for å få alle momenter notert, med tanke på senere vedtektsendringer.

Soot redegjorde for komitéarbeidet, herunder den kontakt man hadde hatt med kretsforeningene. Han orienterte dessuten om flertallets (Soot, Foyen, Jørgensen, Lyng) forslag. Høydahl (mindretallet) begrunnet sitt syn.

Vedtektsforslaget ble deretter gjennomgått paragraf for paragraf og følgende endringer ble foretatt: (Jfr. «Norsk Natur» nr. 2/68.)

§ 1 pkt. c forandres til: «å arbeide for opprettelse av naturvern-områder».

- § 3 Flertallets forslag vedtatt mot 1 (mindretallets) stemme.
- § 5 linje 2—3: «ungdomsorganisasjon» rettes til «ungdomsorganisasjonen».
- § 6 linje 7—8: «dog slik at de siste uttrer $\frac{1}{3}$ hvert år», rettes til «dog slik at av de siste uttrer $\frac{1}{3}$ hvert år».
- § 7 linje 2: «gi ham» rettes til «gir ham».
- § 9 avsn. 2: «Ungdomsorganisasjonen tilkommer $\frac{2}{3}$ av årskontingenten fra medlemmer tilsluttet gjennom denne». Utgår.
- § 10 Flertallets forslag vedtatt mot 1 (mindretallets) stemme.
- § 11 Første avsnitt skal lyde: «Ungdomsorganisasjonen er en egen avdeling av forbundet. Dens medlemmer er samtidig medlemmer av vedkommende kretsforening uten at kontingentandelen betales til denne og uten å telle med ved kretsforeningens representasjon i representantskapet etter § 5.»
- § 12 linje 2—3: «på neste representantskapsmøte» forandres til «på neste ordinære representantskapsmøte».

Med de endringer som her er nevnt ble vedtektsutvalgets flertallsforslag vedtatt som nye vedtekter for Norges Naturvernforbund, gjeldende fra 1. juli 1968.

Med tanke på senere vedtektsendringer ble følgende forslag notert:

Løken:
Formålsparagrafen er for detaljert, og dermed ikke vid nok. Forslag: «NNV har som formål gjennom samarbeid med myndigheter og interesserte institusjoner, foreninger, bedrifter og enkeltpersoner å verne om landets natur slik at den brukes forsvarlig uten at dens ressurser forbrukes.»

Forslagsstilleren forlangte spørsmålet drøftet ved neste vedtektsrevisjon.

Bugge:
Bestemmelsen i § 6 om at den som har vært medlem av styret i to perioder sammenhengende, ikke kan gjenvelges for kommende periode, er ikke bare av det gode.

Valeur:
Vedtektene bør inneholde klare bestemmelser om kontingentinnkreving gjennom forbundet.

Gaare:
Det bør vedtektsfestes at kretsinnstillingen så langt det er mulig følger fylkesinnstillingen, (forslagsstilleren forlangte at dette ble tatt opp på førstkommende representantskapsmøte).

Sterten:

Generalsekretærens forhold til og i landsstyre og representantskap bør med i vedtektene. Generalsekretærens instruks må være en sak for representantskapet, spesielt på bakgrunn av den betydning hans arbeid har for kretsforeningene.

Løken:

I § 11, 1. avsnitt bør det slås fast at ungdomsorganisasjonen er en egen avdeling. Hvorledes ordningen mellom dens medlemmer og en kretsforening skal være, bør avpasses etter forholdene.

13. «Natur og Ungdom — Norsk Ungdoms Naturvernforbund». Søknad om opptagelse i NNV.

Generalsekretæren meddelte at «Natur og Ungdom — Norsk Ungdoms Naturvernforbund (NU)» i brev av 21. mars 1968 hadde søkt om å bli opptatt i NNV som dets ungdomsorganisasjon.

Landsmøtet vedtok med akklamasjon å imøtekomme søknaden. Opptagelsen ble gjort gjeldende fra 1. juli 1968.

NU's formann, Knut Skedsmo, takket for beslutningen og ga uttrykk for tro på et godt samarbeide med forbund og kretsforeninger.

Formannen takket tilslutt Oppland Naturvern for god tilretteleggelse av landsmøtet 1968.

Møtet hevet.

Alv Kveberg (s)

Per Strømsæther (s)

Anders Hagen (s)

Magne Middtun (s)

*

Etter landsmøtet var deltagerne gjester under en lunsj som ble gitt av Lillehammer kommune.

Om kvelden ble det arrangert et åpent møte på Maihaugen med foredrag av statsråd Helge Seip om: «Kulturvern, miljøvern, naturvern», lysbildekåseri av Olaf Heitkøtter og sang av Bjørg Kjeldsrud. Naturverntrollet ble utdelt til A/S Jiffy-Pot, v/direktør Leif Koxvold og informasjonssjef Finn Mihle, og banksjef Johan Melander appellerte om oppslutning om Norges Naturvernforbund.

Møtet ble ledet av oberst O. M. Jørgensen som i velvalgte ord til slutt takket alle som hadde bidratt til en vellykket avvikling av forbundets møter.

Den 23. juni var det i Oppland Naturverns regi arrangert utferd til Ormtjernkampen Nasjonalpark. Naturverninspektør Kristen Krogh og konsulent Sigmund Huse ledet den interessante befarings og fikk fortjent takk fra forbundet ved oberst O. M. Jørgensen.

VEDTEKTER FOR NORGES NATURVERNFORBUND

(The Norwegian Society for Conservation of Nature,
La Société Norvégienne pour la Conservation de la Nature,
Der Norwegische Naturschutzverband.)

§ 1. Formål.

Norges Naturvernforbund (NNV) — har som formål gjennom samarbeid med myndigheter og interesserte institusjoner, foreninger, bedrifter og enkeltpersoner å verne om landets natur med dets dyreliv, planteliv og egenart ved bl. a.:

- a) å vekke forståelse for naturen og interesse for å verne om den,
- b) å arbeide for best mulig å bevare naturens spesielle karakter under utbyggingen av landet og utnyttelse av dets ressurser,
- c) å arbeide for opprettelse av naturvernområder og for bevarelse av friluftsområder,
- d) å arbeide for naturvern og naturfredning i henhold til gjeldende lover.

§ 2. Organisasjon.

Forbundet er et landsforbund med medlemmer tilsluttet gjennom kretsforeninger, en egen ungdomsorganisasjon eller ved direkte medlemskap.

Hvor forbundet ikke er representert, søkes der dannet kretsforeninger, interessegrupper og utvalg, eller kontaktmenn søkes knyttet til forbundet.

§ 3. Medlemskap.

Som medlemmer av forbundet opptas enkeltpersoner, klubber, foreninger, organisasjoner, institusjoner, bedrifter og kommuner.

Enkeltpersoner betaler den årlige kontingent eller en engangskontingent som er minst det 20-dobbelte av den årlige kontingent.

Foreninger, organisasjoner, institusjoner, bedrifter og kommuner betaler årlig kontingent som bør være minst 10 ganger den årlige kontingent for enkeltpersoner.

Enkeltpersoner tilsluttet gjennom ungdomsorganisasjonen betaler en redusert kontingent.

Som æresmedlemmer eller innbudte medlemmer kan utnevnes personer som har innlagt seg fortjeneste ved å fremme forbundets formål. Æresmedlemmer utnevnes av representantskapet etter enstemmig innstilling fra landsstyret. Innbudte medlemmer utnevnes av landsstyret.

§ 4. Forbundets organer.

Forbundet har disse organer:

- Representantskap.
- Landsstyret.
- Sekretariat.
- Revisor.

§ 5. Representantskapet.

Representantskapet består av representanter for kretsforeningene, ungdomsorganisasjonen og av landsstyrets medlemmer.

Hver kretsforening og ungdomsorganisasjonen har rett til å sende en representant for hver påbegynt 500 medlemmer, dog ikke flere enn tre.

Foreninger og organisasjoner, som er nevnt i § 3, første ledd, har rett til å la seg representere i representantskapet ved et av foreningen eller organisasjonen utpekt medlem; vedkommende har ikke stemmerett.

Representantskapets møter ambulerer og holdes normalt en gang hvert år, i tidsrommet mars—juni, til tid og sted vedtatt av representantskapet året i forveien. Møtene ledes av en av representantskapet valgt dirigent.

Representantskapet er beslutningsdyktig når det er lovlig innkalt.

Innkallingen skjer med minst 4 ukers varsel, og sendes representantskapets medlemmer sammen med saksliste, årsmelding med utdrag av revidert regnskap for siste år og valgkomitéens forslag.

Vedtak fattes med alminnelig flertall; endring av vedtektene og beslutning om oppløsning krever minst $\frac{2}{3}$ flertall. Ved stemmelikhet gjør dirigentens stemme utslaget. Hver representant har 1 stemme. Landsstyrets medlemmer har ikke stemmerett ved behandling av forbundets regnskap, årsmelding og ved valg av revisor.

Representantskapet trekker opp hovedlinjene for forbundets virksomhet og:

- a) behandler årsmelding og regnskap,
- b) behandler forbundets budsjett,
- c) avgir uttalelser og fatter vedtak i saker som forelegges av landsstyret eller som er forlangt fremlagt av kretsforeninger eller ungdomsorganisasjonen — slike saker må være landsstyret i hende senest 2 måneder før representantskapsmøtet,
- d) fastsetter kontingenten,
- e) velger formann, medlemmer og varamenn til landsstyret,
- f) velger en valgkomité på 3 medlemmer, som senest 6 uker før neste årlige representantskapsmøte skal tilstille landsstyret skriftlig forslag til minst dobbelt antall kandidater til valg av tillitsmenn,
- g) velger revisor og fastsetter dennes godtgjørelse,
- h) utnevner æresmedlemmer etter enstemmig innstilling fra landsstyret,
- i) bestemmer tid og sted for neste representantskapsmøte.

Over forhandlingene føres protokoll.

Ekstraordinært representantskapsmøte innkalles når landsstyret finner det nødvendig eller minst $\frac{1}{3}$ av kretsforeningene krever det.

Landsstyret bestemmer tid og møtested.

§ 6. Landsstyret.

Landsstyret består av formann og 6 øvrige styremedlemmer med personlige varamenn valgt av representantskapet, mest mulig allsidig og representativt for landet.

Formannen velges ved særskilt valg. Viseformannen velges av og innen landsstyret.

Formann og viseformann kan ikke være formann i en kretsforening eller i ungdomsorganisasjonen.

Minst 3 av landsstyrets medlemmer bør være bosatt ved forbundets hovedsete.

Funksjonstiden for formannen og de øvrige styremedlemmer er 3 år, dog slik at av de siste uttrer $\frac{1}{3}$ hvert år. Den som har vært medlem av styret i 2 perioder sammenhengende, kan ikke gjenvelges som styremedlem for den påfølgende periode. Funksjonstiden for varamenn er som for styremedlemmer.

Styret er beslutningsdyktig når formannen (viseformannen) og minst 3 av de øvrige medlemmer eller varamenn er tilstede. Ved stemmelikhet gjør formannens (viseformannens) stemme utslaget.

Formannen eller viseformannen, sammen med et styremedlem eller generalsekretæren, forplikter forbundet.

Landsstyret sammenkalles så ofte formannen eller minst 3 av dets medlemmer finner det nødvendig.

Det representerer forbundet og fatter alle vedtak som ikke etter vedtektene er tillagt representantskapet. Det fremlegger for dette budsjett, årsmelding og regnskap og avgir uttalelser i alle saker som er forlangt fremlagt av kretsforeningene og ungdomsorganisasjonen. Det ansetter forbundets funksjonærer.

Landsstyret velger innen sin midte et styreutvalg på 3 medlemmer. Utvalget kan treffe beslutninger i de saker vedrørende forbundets daglige drift som ikke kan treffes av generalsekretæren ifølge hans instruks.

Over forhandlingene føres protokoll.

§ 7. Sekretariatet.

Sekretariatet har kontor i/ved Oslo og ledes av en generalsekretær. Landsstyret utarbeider generalsekretærens instruks og gir ham nødvendige fullmakter.

§ 8. Revisor.

Revisor, som bør være statsautorisert, velges av og er ansvarlig overfor representantskapet.

§ 9. Kontingent og regnskap.

Den årlige kontingent innbetales enten direkte til landsforbundet eller gjennom vedkommende kretsforening. Kretsforeningene tilkommer $\frac{1}{3}$ av den årlige kontingent for medlemmer tilsluttet gjennom disse.

Kontingent for livsvarig medlemskap innbetales til forbundet og tillegges et felles fond for spesielle formål; kapital og avkastning disponeres av landsstyret, dog slik at fondet til enhver tid minst dekker de aktuelle livsvarige medlemmers kontingent.

Avregning skjer med kretsforeningene pr. 31. desember hvert år på grunnlag av ajourførte medlemslister.

Bidrag til naturvernets fremme som ikke er gitt til spesielle formål, tilfaller forbundet og disponeres av styret.

Før landsomfattende innsamlinger iverksettes skal kretsforeningene orienteres.

Før lokale innsamlinger iverksettes, skal saken forelegges forbundet til eventuell koordinering.

Forbundet dekker de utgifter som vedrører landsstyret, sekretariatet og revisor, idet reiseutgifter på billigste måte og kost etter Statens regulativ blir dekket. Forbundets regnskap følger kalenderåret.

Avsluttet og revidert regnskap skal foreligge senest 2 måneder etter årets utgang.

§ 10. Kretsforeningene.

Kretsforeningene inngår som underavdelinger av forbundet, men ordner seg ellers internt etter sine egne vedtekter, disse må ikke være i strid med forbundets.

I forholdet til forbundet er kretsforeningene bundet av forbundets vedtekter.

Kretsforeningenes vedtekter forelegges landsstyret til godkjenning.

Kretsinndelingen avgjøres av representantskapet etter uttalelse fra berørte kretsforeninger og landsstyret.

En kretsforening er ansvarlig for sin egen økonomi.

Årsmelding og revidert regnskap sendes forbundet senest 2 måneder etter årets utgang.

Valg av styre, og representant(er) med varamenn til representantskapet meddeles forbundet umiddelbart etter avholdt årsmøte.

§ 11. Ungdomsorganisasjonen.

Ungdomsorganisasjonen er en egen avdeling av forbundet. Dens medlemmer er samtidig medlem av vedkommende kretsforening uten at kontingentandelen betales til denne og uten å telle med ved kretsforeningenes representasjon i representantskapet etter § 5.

De ordner seg internt etter sine egne vedtekter, disse må ikke være i strid med forbundets. I forholdet til forbundet er ungdomsorganisasjonen bundet av forbundets vedtekter. Dens vedtekter forelegges landsstyret til godkjenning.

Ungdomsorganisasjonen er ansvarlig for sin egen økonomi.

Årsmelding og revidert regnskap sendes forbundet senest 2 måneder etter årets utgang.

Valg av styre og representant(er) med varamenn til representantskapet meddeles forbundet umiddelbart etter avholdt årsmøte.

§ 12. Oppløsning.

Forslag om oppløsning av forbundet behandles på samme måte som vedtektsendringer. Beslutning om oppløsning må stadfestes med $\frac{2}{3}$ flertall på neste ordinære representantskapsmøte.

Blir forbundet oppløst, overdras dets eiendeler og midler til institusjoner og/eller foreninger med lignende formål.

Beslutning om dette og om vilkår for overdragelsen fattes samtidig med og på samme måte som beslutningen om oppløsning.

PLAST

—EN SVØPE LANGS
STRENDENE

Plastikken går sin seiersgang gjennom norsk natur.

Man finner den i de fleste tenkelige former — fra gjennomslittige poser og fargesprakende flasker til bøtter og havarerte småbåter.

Kort kan man si det slik: plastikken er ikke bare blitt et problem for oss, den er også på god vei til å bli en forbannelse. Vidunderstoffet er praktisk, og det byr på mange fordeler for vareprodusenter, men for naturen er det farlig. Det er ikke plastikkens skyld. Selvfølgelig er det vi som gjør den problematisk.

Det blir kastet utillatelige mengder emballasje i markene våre. Det er dessverre et faktum at mange skogs- og fjellfolk ikke ser noe galt i å kaste hermetikkbokser, flasker og esker der innholdet fortæres. Det har vært slik og bør være slik, mener visst mange. Men de fleste gjør det trolig i ren tankeløshet.

Problemet er stort i skogen, forekommer til fjells, men det tiltar betraktelig langs veiene våre og blir en ren plage ved sjøkanten. Der samler det seg enorme mengder vrakgods langs fjæra. Dette har alltid vært tilfelle, men problemet har likevel ikke vært så stort. For det første har ikke strendene hatt så stor betydning som feriesteder og friluftsområder for tusener av byfolk og andre som søker avkobling. For det andre har ikke emballasjen noen gang vært tilnærmel-

sesvis så omfangsrik som idag, og for det tredje er emballasjen blitt av nesten uforgjengelig materiale — plast. Den flyter til lands overalt. Særlig er vakre sandstrender utsatt. Viken og bukter, der man gjerne finner slike strender, har en egen evne til å fange inn vrakgods. Da hender det at det samler seg plastikk i lag etter lag, årringer av plastikk i stor fargerikdom, men ikke alltid så godt avstemt til naturens egne farger i strandregionen.

Jeg gjorde en dag et forsøk: sammen med et par unger tok jeg for meg 25 meter fjære i en bukt på Senja i Troms. Jeg sanket inn alt av plastikk som lå der. Det ble til den haugen vi ser på bildet her.

Bare få måneder etter hadde det samlet seg omtrent like store mengder på det samme stedet.

De fleste innser at vi er kommet galt ut å kjøre, men vi fortsetter uten å ha funnet noe botemiddel. Vi kaster fortsatt oljeflaska utabords fra småbåten når den er tom, og lar plastposen gå utabords når den er tømt for nistemat. Kan da ikke plastikken i norsk natur bekjempes.

Det kan gjøres mye. Det er nok å minne om den store naturvettaksjonen for noen år siden. Den virket og

*Plastfangst på 25 meter fjærestrekning.
Foto Hans Kr. Eriksen.*

virker nok ennå. Men en slik aksjon glemmes selvfølgelig.

Vanskelig er plast- og avfallsproblemet fordi vi ennå ikke har vent oss til den nye situasjonen. Vi har ennå våre forestillinger om konvensjonelle emballagematerialer som forsvinner innen forholdsvis kort tid eller synker i vann, og vi har ikke greid å tilpasse oss vår tids enorme emballagemengder. Plastikken holder seg godt, det gjelder både farge og konsistens. Dessuten flyter den. Det er hovedgrunnen til at den fyller strendene våre. Den menneskelige side av saken er faktisk det eneste som kan forandres.

Vi må drive propaganda med opplysning, prege det inn hos alle at det er upassende å grise til en natur som stadig får større verdi for stadig større deler av folket. De aller fleste lar seg påvirke. Derfor må en naturvettkampanje aldri slutte. Selvfølgelig er det en gruppe som er immune overfor opplysning og argumenter. Det er den gruppen vi kan kalle kroniske natursvin. For dem hjelper bare mer hardhendt behandling med loven i hånd. Og vår lovgivning på området må nok skjerpes betydelig.

Det er forbudt å tømme olje i havet. Vi anser det nå som en selvfølge. Like selvfølgelig bør det bli at man ikke kaster plastikk i sjøen. Vi trenger rene strender mer enn noen gang. Skip har ikke lov til å tømme avfall i havneområder. De bør ikke ha lov til å tømme annet enn matrester og synkende gjenstander i åpent hav heller.

Jeg går ut fra at de fleste næringsmiddelbutikkene, oljeselskapene og andre vareprodusenter er mindre interessert i den reklamen som firmaene deres får i form av etterslengt plastemballasje. Trolig vil de støtte

PRISOPPGAVER OM NATURVERN- PROBLEMER

Norges Industriforbund kan feire sitt 50 års jubileum i 1969, og har i den anledning oppstilt fire prisoppgaver, hvorav to gjelder brennaktuelle naturvernproblemer — nemlig forurensning av vann og luft:

1. Aktuelle luftforurensningsproblemer i Norge — en analyse av årsaker til og former for luftforurensninger samt en vurdering av muligheter for samarbeide mellom private og myndigheter om forebyggende tiltak.
2. Aktuelle vannforurensningsproblemer langs våre kyster, i våre havnebasenger, innsjøer og elver — en analyse av årsaker til og former for vannforurensninger samt en vurdering av muligheter for samarbeide mellom private og myndigheter om forebyggende tiltak.

For hver oppgave er det satt opp en 1. premie på 10 000 kroner og en 2. premie på 3 000 kroner. Innleveringsfristen er 1. februar 1969. Interesserte vil få nærmere opplysninger ved henvendelse til Norges Industriforbund, Drammensveien 40, Postboks 2435 Solli, Oslo 2.

opp om en antiplast-kampanje i norsk natur. Enkelte har alt gjort en fin innsats — f. eks. visse oljeselskaper. Men det bør være mulig å få flere med.

Hans Kr. Eriksen.

N. BORCHGREVINK

GRØNT FOR NATUR! GRØNT FOR KULTUR! GRØNT FOR FRI- LUFTSLIV!

Vi lever i symbolenes tidsalder. Heraldikkens symbolikk, skapt i en tid da folk ikke kunne lese er gjenoppstått i en tid da folk ikke har tid til å lese, land. Symbolene dominerer derfor og hvor mange ferdes i fremmede vårt trafikkmiljø. Men også på alle andre områder griper symbolene om seg, for symbolet kan si meget som ellers ville kreve mange ord.

Fargene brukes også som symboler, alene eller i sammensetning med tegn og tekst. Og dette bør vi også utnytte i naturvernet og i beslektede virksomheter.

Grønt er naturens farge, og den brukes da også meget i alt som har med naturen å gjøre. Vårt medlemsmerke er grønt, i Oslomarka er løype-skiltene grønne, og det er foreslått at våre nasjonalparker skal avmerkes med grønne tegn. I Finland er skogforvaltningens skilter grønne. Men systemet er ikke gjennomført helt ut; Turistforeningens skilter er hvite, og turveiskiltene i Oslo er blå. Når Vegvesenet setter opp skilter som viser til turisthytter er de også blå; det samme gjelder «vandrarhem» i Sverige.

Grensen mellom naturvern og kulturvern er ikke skarp, og naturvernets farge bør derfor også være kulturvernets. I Sverige er også veien til fortidsminnesmerker merket med grønne skilt.

Den grønne fargen angir således som regel noe natur- og kulturvennen

er glad i; et grønt symbol vekker forhåpning og glede. Men systemet bør gjennomføres helt ut. Natur, kultur og friluftsliv utgjør et naturlig hele, uten skarpe skillelinjer. Dette område bør derfor markeres på samme måte. Men dette felt adskiller seg også ofte skarpt fra andre virksomhetsområder; et skilt som peker til et asfaltverk bør ikke ha samme farge som et som peker til Gjendesheim!

Mange organisasjoner kommer inn i bildet her: naturvernet, kulturvernet, turistforeningene, ungdomsherbergene, vegvesenet, skogdirektoratet og kommunene. Disse organisasjoner bør gå sammen om å gjøre den grønne fargen til fellesnevner for alt som har med natur, kultur og friluftsliv å gjøre.

ØSTENSJØ NATUR OG UNGDOM

I oktober vil Natur og Ungdom starte en ny lokalklubb for de østre deler av Oslo. Nærmere opplysninger fåes ved henvendelse til Natur og Ungdom, Akersgt. 63, Oslo 1, eller tlf. 33 79 32 — 33 52 57 (kl. 9—12).

TERJE HALVORSEN NY NNV-MEDARBEIDER

Terje Halvorsen, 20 år, er fra i høst engasjert i halv stilling i Norges Naturvernforbunds sekretariat. I første rekke vil han ta seg av «Natur og Ungdom»s saker, og blant annet arbeide med kursopplegg og med redaksjon av ungdomsorganisasjonens publikasjon.

KJØP MEDLEMSNÅLEN I GULL!

Forbundets vakre medlemsnål kan nå også fås i forgylt sølv og grønn emalje. Prisen er kr. 15,—. I enklere utførelse, nysølv med vekstmotivet i grønn emaljelakk, koster merket kr. 5,—. Begge versjonene er i størrelse 9 × 9 mm. Bestilling skjer ved innbetaling av beløpet til postgiro nr. 9460 eller bankgiro 6001.05.70835, Norges Naturvernforbund, Akersgt. 63, Oslo 1.

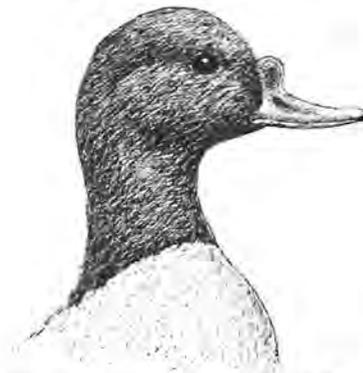
VAKKERT SKRIFT OM PRESTERØD- KILEN

Oslofjorden skjærer opp den frodige Vestfoldkysten i et virvar av øyer og skjær.

Ytterst den glattskurte ut-skjærgården, lenger inn skogkledd øyer mot det flate fastlandet.

Der fjorden sender en lang arm mot Tønsberg og Nøtterøy, ligger en liten rør-omkranset bukt: Presterødkilen. Det er et eiendommelig stykke natur vi finner der, inneklemt mellom villa-bebyggelse og trafikkarer.

Her, et steinkast fra Tønsbergs bygrense, eksisterer en egen verden hvor et særpreget liv pulserer bak en brem

Tegn. av Magnar Norderhaug i «Presterrødkilen».

av rørskog. Rett utenfor ligger hus i velstelte hager og tungtransport raser forbi.

Få kjenner egentlig livet bak Presterrødkilens rørskog, livet ved en av de siste av Oslofjordens langgrunne fuglebukter. En for en har utfylling og bebyggelse ødelagt dem. Med dem forsvinner også et interessant kapittel i Norges fuglefauna.

Men Presterrødkilen har ennå sitt særpreg og sitt egenartede fugleliv i behold. Ennå. Søppel og fyllmasse har også her en årrekke truet med å spolere det hele.

Har vi råd til dette? Hvem har ansvaret? spør Magnar Norderhaug i innledningen til det vakre heftet han har laget i serien «Østlandske Naturvernforenings småskrifter». Skriftet, som er meget fint illustrert med forfatterens egne fotografier og tegninger, bør interessere alle naturvernfolk, og selvfølgelig i særlig grad de fugleinteresserte. Småskriftet «Presterrødkilen» koster kr. 2,50. Andre skrifter i serien som fremdeles kan skaffes er «Ormtjernkampen villmark» av Haakon Lie (kr. 1,50), «Fokstumyren» av H. L. Løvenskiold (kr. 1,50), og «Østensjøvannet» av Einar Brun, Ove Arbo Høeg og Ole-Anton Sæther (kr. 5.). Skriftene kan bestilles ved innbetaling av beløpet til postgiro-konto nr. 3 42 43, Østlandske Naturvernforening, Akersgt. 63, Oslo 1.

GLÅMAS DELTA I NORDRE ØYEREN

Østlandske Naturvernforening har dette året tatt opp arbeidet med å verne naturforekomstene i det interessante delta-området i Nordre Øyeren. Landskapet her er meget særpreget, og et rikt plante- og dyreliv befolker vann og våtarealer.

ØSTLADSKE NATURVERNFORENING ARRANGERER UTFERD

Østlandske Naturvernforening arrangerer en utferd for medlemmene til dette området søndag 20. oktober 1968. Interesserte bes vennligst tegne seg på den utlagte liste i Norges Naturvernforbund, Akersgt. 63, Oslo 1, tlf. 33 79 32, innen 7. oktober.

Aktuelle NATURVERNfilmer

*også disponible under
naturvernåret 1970*

Nr.:	Tittel:	Leiepris:	Salgspris:
SLF 529	Vattnen i fara	33,—	1 175,—
SLF 711	Langs den gamle kongevegen	35,—	1 500,—
SLF 772	Friluftsliv	35,—	1 250,—
SLF 873	Skydda våra vatten	40,—	1 200,—
SLF 10455	Naturen og mennesket	25,—	1 440,—
SLF 10456	Naturen og dyrelivet	20,—	960,—

Alle filmene er i farger.

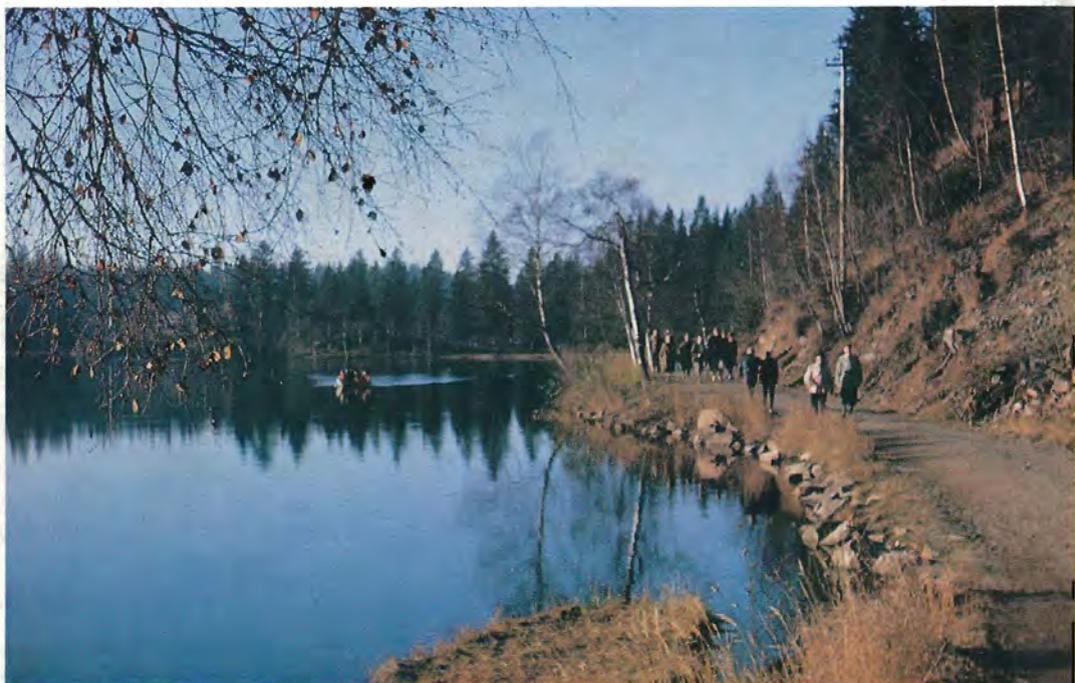
Under produksjon to filmer: En om fjellet og en om høvfjellets fugler. Filmene vil bli satt i distribusjon omkring nyttår 1969.

BE OM VÅRE KATALOGER

LANDBRUKETS
FILM OG BILLEDKONTOR

Frydenlundsgaten 8 — Oslo 1

Telefon 60 02 90

VISSTE DE:

at Oslo by gjennom de siste 80 år har kjøpt opp 150 000 dekar skog for å sikre byens befolkning friluftsområder.

at Oslo by i sine skoger årlig avvirker 30 000 m³ tømmer og planter ut 300 000 gran- og furuplanter.

at Oslo i sine byskoger har anlagt og vedlikeholder 3 000 km skiløyper, stier og skogsveier hvorav 35 km er forsynt med elektrisk lys, og videre 10 sportsstuer og utfartsparkeringsplasser for 10 000 biler.

at Oslo by har fredet 750 dekar av Vaggestenskollene i Maridalen som naturreservat.

at Oslo by årlig investerer i sine skoger 2 millioner kroner i friluftssektoren.

at Oslo by i sine skoger har gjennomført et systematisk renovasjonssystem.

HJELP OSS Å VERNE OM BYSKOGENE

HUSK AT DET ER DIN EGEN SKOG DET GJELDER